

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2701/2019
04.11.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Младен Симић адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство одбране - Војна установа „Дедиње“, коју заступа Војно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради исплате увећане плате по основу прековременог рада и исплате дневница, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3916/2017 од 25.01.2019. године, у седници већа одржаној дана 04.11.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3916/2017 од 25.01.2019. године, у првом, трећем и четвртном ставу изреке и предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновни поступак.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 1906/17 од 11.07.2017. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да на име оствареног прековременог рада и неисплаћених дневница исплати тужиоцу новчане износе наведене у овом ставу изреке са законском затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума па до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да му, на име оствареног прековременог рада и неисплаћених дневница, исплати и новчане износе наведене у овом ставу изреке са законском затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума па до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да надокнади тужиоцу трошкове поступка у износу од 177.748,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, са законском затезном каматом почев од дана наступања услова за извршење па до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3916/2017 од 25.01.2019. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П1 1906/17 од 11.07.2017. године у првом ставу изреке тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату новчаних износа наведених у овом ставу изреке, на име остварених часова прековременог рада и неисплаћених дневница, са законском затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума па до исплате. Ставом другим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П1 1906/17 од

11.07.2017. године у другом ставу изреке. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у трећем ставу изреке пресуде Првог основног суда у Београду П1 1906/17 од 11.07.2017. године тако што је одбијен захтев тужиоца за накнаду трошкова које је имао у поступку пред првостепеним судом. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да на име трошкова жалбеног поступка исплати туженом износ од 7.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема пресуде. Ставом петим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова насталих у поступку по жалби. Ставом шестим изреке, одбачена је као недозвољена жалба туженог изјављена против одлуке садржане у другом ставу изреке пресуде Првог основног суда у Београду П1 1906/17 од 11.07.2017. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, дела којим је преиначена првостепена пресуда, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 403. став 2. и тачка 2. и члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је тужиочева ревизија основана.

Према чињеничном стању утврђеном у првостепеном поступку тужилац је од 08.12.2011. године до 10.04.2012. године и од 10.12.2012. године до 07.04.2013. године обављао послове ... у објекту ... на ..., на које је решењима тужене војне установе био привремено распоређен због потреба службе. Вештачењем су у две варијанте - по евиденцији тужиоца и евиденцији тужене, обрачунати број часова прековременог рада и износ неисплаћене зараде по том основу, као и висина дневница за службена путовања.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом чланова 136. и 139. Закона о Војсци Југославије у вези са чланом 195. Закона о Војсци Србије, односно Правилника о накнади путних и других трошкова у Војсци Србије, прихватајући варијанту налаза вештака по којем је обрачун потраживања извршен на основу евиденције тужене, делимично усвојио тужбени захтев.

Након одржане расправе другостепени суд је утврдио да је тужилац цивилно лице на служби у Војсци Србије, запослен у Војној установи „Дедиње“. По решењима заменика директора те Војне установе тужилац је привремено, по потреби службе, у означеним временским периодима обављао послове ... у објекту ... на Радно време ... у овом објекту било је од 07 до 22 сата, а посао је обављало троје запослених. Није постојао писани налог директора Војне установе за прековремени рад, али по усменом налогу управника ... објекат није смео бити затворан, тако да је повремено радио и после 22 сата. По налазу и мишљењу вештака, коришћењем евиденције тужене о сатима рада, тужилац је у зимској сезони 2011. – 2012. година и 2012. – 2013. година остварио 202 сата прековременог рада која му нису плаћена, у укупном износу од 27.661,94 динара, као и да му није исплаћено укупно шест дневница у вредности од 1.680,00 динара. По евиденцији тужиоца о присутности на раду, према налазу и мишљењу вештака, тужилац је остварио укупно 729 сати прековременог рада за које му није исплаћена плата у укупном износу од 95.391,02 динара, док дуг тужене по основу неисплаћених дневница износи укупно 130.480,00 динара.

На овако утврђено чињенично стање другостепени суд је применио: члан 195. Закона о Војсци Србије којим је прописано да ће услове, начин и поступак трансформације војних установа које обављају производну и услужну делатност, односно послују по принципу стицања и расподеле добити, као и права и обавезе цивилних лица на служби у Војсци Југославије запослених у тим установама, до завршетка њихове трансформације уредити Влада Републике Србије, и да до ступања на снагу тог прописа та лица задржавају права и обавезе из радног односа према Закону о Војсци Југославије; члан 9а Уредбе о трансформацији војних установа које обављају производну и услужну делатност по принципу стицања и расподеле добити и о правима и обавезама цивилних лица на служби у Војсци Србије запослених у тим установама, којим је прописано да та лица до завршетка трансформације тих установа остварују права и обавезе из радног односа у складу са Законом о Војсци Србије, а право на исплату плате, накнада и других примања, као и стамбено обезбеђење у складу са прописима којима се уређује пословање тих установа; одредбе Правилника о расподели добити и зарада цивилних лица у ВУ „Дедиње“ бр. 47-6 од 10.04.2006. године којима је предвиђено да се цивилном лицу у установи за време прерасподеле радног времена зарада исплаћује сваког месеца за пун фонд часова, независно од тога када је фактички радило, а да за обрачун и исплату зарада преко пуног фонда часова (прековремени рад) директор установе мора да донесе решење о обрачуну и исплати прековременог рада за сваког запосленог, на основу писменог образложења помоћника директора или начелника службе (члан 39), као и да се цивилном лицу у установи, коме се остварено радно време у одређеном периоду не може прерасподелом свести на пуно радно време, за рад дужи од пуног радног времена (прековремени рад) основна зарада за пуне часове прековременог рада увећава за 20%, што мора бити регулисано посебним решењем директора установе (члан 41. став 4).

Поред тога, другостепени суд се позива на одредбе чланова 141. и 142. Закона о Војсци Србије којима је прописано да се о правима и обавезама професионалних припадника војске одлучује у управном поступку и одређује надлежност старешина за одлучивање.

Полазећи од тих одредби другостепени суд је закључио да се на цивилна лица запослена у војним установама из члана 195. Закона о Војсци Србије не примењују одредбе општих радно-правних прописа о увећаној заради у случају прековременог рада, већ посебни прописи, и то Правилник о расподели добити и заради цивилних лица у ВУ „Дедиње“ (у погледу самог права) и одредбе Закона о Војсци Србије (у погледу процедуре за остварење тог права). Зато, по становишту тог суда, то право може се остварити само у управном поступку, на основу писменог захтева поднетог функционеру који руководи установом, односно управном спору за случај одбијања захтева или тзв. „ћутања управе“, а суд у парничном поступку може одлучивати само о захтеву за накнаду штете због незаконитог и неправилног рада органа тужене, у смислу члана 172. Закона о облигационим односима, уколико је тужена неосновано обуставила или нередовно вршила исплату увећане зараде утврђене коначним и правноснажним решењем. Постојање правноснажног решења руководиоца установе о праву запосленог на увећану зарату за прековремени рад, односно исплату дневница, по схватању другостепеног суда је материјална претпоставка за остварење у парници новчаног потраживања запосленог по том основу.

Тужилац у конкретном случају није користио делотворно правно средство због пропуштања директора Војне установе да одлучи о његовом захтеву за слободне дане по основу остварених сати прековременог рада, због чега не може са успехом у овом спору остварити право на накнаду штете по основу одговорности правног лица за рад његовог органа.

По оцени Врховног касационог суда, овакво правно становиште другостепеног суда није прихватљиво.

У овом спору, у суштини одлучивано је о накнади штете због неисплаћене плате за обављени рад. Независно од тога да ли се ради о плати за обављени рад из класичног радно-правног односа или радног односа у којем је држава послодавац, право на плату мора да ужива непосредну правну заштиту у судском поступку, јер је реч о Уставом (члан 60. став 4) зајемченом праву – правичној накнади за рад. Право на плату за обављени рад представља најважније имовинско право за запослено лице, због чега у потпуности претеже приватно-правни елемент над јавно-правним елементом у радном односу у којем је држава послодавац, те ово право ужива директну судску правну заштиту. Ради се о праву из радног односа чије испуњење не подлеже никаквим законским ограничењима, за разлику од других права – додаци на плату или друга новчана потраживања из радног односа, за чије испуњење је потребно да се остваре одређени законски и други услови чије постојање дискреционо цени надлежни функционер у поступку интерне правне заштите кроз доношење коначног и правноснажног решења (одлука Уставног суда Уж 7156/2014 од 11.12.2014. године).

Из ових разлога, побијана другостепена пресуда је морала бити укинута и предмет враћен другостепеном суду на поновни поступак, ради оцене свих навода жалбе тужене која је изостала због става тог суда да непостојање коначног и правноснажног решења директора Војне установе искључује право тужиоца на накнаду штете због неисплаћене зараде за рад обављен у дужем трајању (прековремени рад).

Укинута је и одлука о трошковима поступка зато што зависи од исхода спора.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић